

جمع بندی بحث دوران بین عموم استغراقی و عموم مجموعی

۱. تمام عناوینی که برای عموم وضع شده‌اند، به نحو وضع عام موضوع له عام (لحاظ اسمی) وضع شده‌اند.
  ۲. معنای عمومیت وضع و موضوع له آن است که لفظ کل (که در «کل عالم»، به نحو تعدد دال و مدلول، عموم را می‌رساند) برای معنای عمومیت وضع شده است و برای مصادیق خود (کل رجل، کل عالم، کل مرء و ...) وضع نشده است (توجه شود که مصادیق کل، زید و عمر و بکر نیستند، بلکه کل رجل و کل عالم و ... هستند).
  ۳. گفته بودیم که رابطه عام و افرادش، رابطه کل و اجزاء است و لذا هرگاه «موضوع له کل رجل»، معنایی است که رابطه‌اش با افراد (رجال)، رابطه‌ی کل و اجزاء است، لاجرم معنای عام است.
  ۴. در مقام استعمال، گاه متکلم، می‌خواهد حکم را روی تک تک افراد (عام استغراقی) قرار دهد و گاه می‌خواهد حکم را روی مجموع افراد (عام مجموعی) قرار دهد. (و این بستگی به غرض او دارد). در این صورت اگر مرادش عام مجموعی باشد، از عنوان عام به صورت غیر مُشیر استفاده می‌کند (چرا که این عنوان اگر غیر مُشیر باشد، به مجموع اشاره دارد) و اگر مرادش عام استغراقی باشد، از عنوان عام به صورت عنوان مُشیر استفاده می‌کند.
  ۵. استعمال عنوان عام به صورت عنوان مُشیر، استعمال مجازی نیست ولی برخلاف یک اصل عقلایی است که اصل را در استعمال عناوین، «مقصود بودن و غیر مُشیر بودن» می‌داند. (یعنی اگر می‌گوییم «آن عالم را اکرام کن»، اکرام برای آن عالم است و نه اینکه بخواهیم زید را اکرام کنیم و صرفاً از عنوان آن آخوند برای اشاره به زید استفاده کنیم).
  ۶. به همین جهت باید گفت: اصل اولی عقلایی آن است که عام در عموم مجموعی استعمال شده است.
  ۷. اما می‌توان مدعی شد که به جهت آنکه استعمال عناوین عام در عام استغراقی بسیار زیاد است، این کثرت تبدیل به قرینه حالیه ای شده است که مانع از اصل عقلایی مذکور می‌شود و لذا اصل ثانوی در عناوین عام، استغراقی بودن است.
  ۸. اما دوران بین عام بدلی و سایر اقسام:
- ما گفته بودیم که عموم بدلی، در حقیقت مطلق است ولی اگر مدخول «أی»، جمع باشد، صدق آن بر همه مصادیق، محتاج مقدمات حکمت نیست ولی اگر مدخول «أی»، مفرد باشد، صدق آن بر همه مصادیق، محتاج مقدمات حکمت است.
- حال:

در دوران بین آن دسته از عام‌های بدلی که مدخول «أی» در آنها مفرد است با سایر اقسام عام، تقدم با سایر اقسام عام است چرا که، آنها محتاج مقدمات حکمت نیستند و دلالتشان اتکاء به وضع دارد.

ولی در دوران بین عام های بدلی که مدخول «أی» در آنها جمع است، با سایر اقسام عام:

الف) دوران بین «أی العلماء» و «عام مجموعی»:

تقدم مطابق اصل اولی (اصل عدم مُشیر بودن عنوان) با عام مجموعی است چرا که دلالت «العلماء» بر تک تک افراد محتاج استفاده از عنوان مُشیر است. و کثرت استعمال هم -آنگونه که در عام استغراقی فرض شد- در مورد عام بدلی وجود ندارد.

ب) دوران بین «أی العلماء» و «عام استغراقی»:

اگرچه هر دو عام، محتاج استفاده از عنوان مُشیر هستند ولی کثرت استعمال، ظهور ثانوی برای عام استغراقی می سازد.

